

SESSION ORDINAIRE 2025-2026

16 JUILLET 2026

**PARLEMENT DE LA RÉGION
DE BRUXELLES-CAPITALE**

COMMISSION SPÉCIALE

consacrée au projet Métro 3

**Proposition de recommandations relative au
projet Métro 3**

AMENDEMENTS

après rapport

GEWONE ZITTING 2025-2026

16 JULI 2026

**BRUSSELS
HOOFDSTEDELIJK PARLEMENT**

BIJZONDERE COMMISSIE

over het Metro 3-project

**Voorstel van aanbevelingen over het Metro 3-
project**

AMENDEMENTEN

na verslag

Amendement n° 1**Amendement nr. 1**

Alain MARON (Ecolo)

Recommandation 8

Remplacer les mots «rapport d'incidences sur l'environnement (REI)» **par les mots** «étude d'incidences (EI) environnementales».

JUSTIFICATION

Pour des projets d'une telle ampleur, susceptibles d'engendrer d'importantes conséquences négatives sur leur environnement, l'étude d'incidences est l'outil approprié au regard même de la législation régionale. Le rapport d'incidences ne peut concerner ce qui est visé ici.

Amendement n° 2*Aanbeveling 8*

Het woord “milieueffectenrapport (MER)” vervangen door het woord “milieueffectenstudie (MES)”.

VERANTWOORDING

Voor dit soort grootschalige projecten, die grote negatieve gevolgen kunnen hebben voor de omgeving, is een effectenstudie op grond van de gewestelijke wetgeving het meest aangewezen instrument. Het effectenverslag kan geen betrekking hebben op wat hier beoogd wordt.

Amendement nr. 2

Alain MARON (Ecolo)

Recommandation 17

Compléter la recommandation par les phrases suivantes: «Pour les projets directement liés au rôle de capitale du pays, l'analyse de financement doit inclure un scénario de cofinancement fédéral renforcé, proportionnel et évolutif, couvrant également, en proportion, les éventuels surcoûts. La Région ne peut supporter seule les dépassements d'un projet dont la portée dépasse son seul territoire. L'accord de coopération avec l'État fédéral, portant sur Beliris, doit être réexaminé à cette fin.».

JUSTIFICATION

Les auditions ont confirmé que la capacité financière de la Région était insuffisante pour, a priori, supporter seule un projet de cette ampleur. Par ailleurs, le projet répond à des besoins dépassant le seul territoire régional en raison du rôle national et international de Bruxelles. Une réflexion sur un financement fédéral plus dynamique permettrait de mieux répartir les risques financiers et de préserver la soutenabilité budgétaire des projets.

Aanbeveling 17

De aanbeveling aanvullen met de volgende zinnen: “Voor de projecten die rechtstreeks verband houden met de nationale hoofdstedelijke rol, dient bij de financieringsanalyse ook een scenario onder de loep te worden genomen waarbij de federale overheid een groter, proportioneel en evolutief deel van de financiering voor haar rekening neemt en verhoudingsgewijs de eventuele meerkosten mee dekt. Het gewest kan niet alleen de kostenoverschrijdingen op zich nemen van een project waarvan het belang verder reikt dan het eigen grondgebied. Het Beliris-samenwerkingsakkoord met de federale overheid dient daartoe te worden herbekeken.”.

VERANTWOORDING

Uit de hoorzittingen is gebleken dat het financiële vermogen van het gewest ontoereikend was om a priori zo'n omvangrijk project alleen voor zijn rekening te nemen. Bovendien beantwoordt het project aan behoeften die verder reiken dan het grondgebied van het gewest, aangezien Brussel een nationale en internationale rol speelt. Door na te denken over een dynamischere financiering van de federale overheid zouden de financiële risico's beter kunnen worden verdeeld en zou de budgettaire haalbaarheid van de projecten gevrijwaard kunnen worden.

Amendement n° 3

Amendement nr. 3

Alain MARON (Ecolo)

Recommandation 23

Insérer entre la première et la deuxième phrase, la phrase suivante: «*La poursuite des travaux ne peut impliquer la démolition du Palais du Midi tant qu'une étude indépendante n'a pas démontré qu'aucune solution alternative, notamment l'adaptation du tracé, la modernisation du prémétro ou une solution de surface, ne permet d'atteindre les objectifs de mobilité avec un coût, un risque et un impact urbain moindres.*».

JUSTIFICATION

La poursuite du chantier sud ne devrait pas conduire à rendre irréversibles certaines interventions tant que les principales incertitudes techniques n'ont pas été levées. L'objectif est d'éviter que la nécessité de poursuivre un chantier déjà engagé ne conduise progressivement à écarter toute réévaluation des alternatives. Cette approche est cohérente avec les principes de gestion des risques mis en évidence par la commission spéciale. Or, la recommandation actuelle valide la poursuite du tunnel Constitution sans intégrer explicitement ce qui devrait être une ligne rouge : ne pas détruire le Palais du Midi et revoir les tracés avant toute décision irréversible.

Amendement n° 4

Aanbeveling 23

Tussen de eerste en de tweede zin, de volgende zin invoegen: “*De voortzetting van de werken mag niet leiden tot de afbraak van het Zuidpaleis, zolang op basis van een onafhankelijke studie niet is aangetoond dat geen enkele alternatieve oplossing (meer bepaald een aanpassing van het tracé, de modernisering van de premetro of een bovengrondse oplossing) kan voldoen aan de mobiliteitsdoelstellingen tegen een lagere kostprijs, met minder risico's en een geringere stedelijke impact.*”.

VERANTWOORDING

De voortzetting van de werken op het zuidelijke traject mag er niet toe leiden dat bepaalde ingrepen onomkeerbaar worden, zolang de belangrijkste technische onzekerheden niet zijn weggewerkt. De noodzakelijke voortzetting van reeds aangevatte werken mag er niet toe leiden dat er geen enkele ruimte meer is om de alternatieven opnieuw onder de loep te nemen. Die benadering sluit aan bij de beginsele van risicobeheer waar de bijzondere commissie op heeft gewezen. De huidige aanbeveling bevestigt echter dat de werken aan de tunnel ter hoogte van het Grondwetplein worden voortgezet zonder expliciet rekening te houden met wat een rode lijn zou moeten zijn, namelijk het Zuidpaleis niet afbreken en de tracés herbekijken alvorens onomkeerbare beslissingen te nemen.

Amendement nr. 4

Joëlle MAISON (DéFi)

Recommandation 4/1 (nouvelle)

Insérer une nouvelle recommandation rédigée comme suit:

«4/1. Instituer une contre-expertise indépendante pour les grands projets d'infrastructure.

Pour tout projet d'infrastructure d'intérêt régional majeur, le Gouvernement désigne, avant toute décision stratégique, une équipe d'experts totalement indépendante des auteurs des études et des futurs prestataires, chargée d'examiner de manière contradictoire les hypothèses retenues, d'identifier les principaux risques, d'évaluer les scénarios les plus défavorables raisonnablement envisageables et de tester la robustesse des alternatives étudiées.

Aanbeveling 4/1 (nieuw)

Een nieuwe aanbeveling invoegen, luidende:

“4/1. Een onafhankelijke tegenexpertise invoeren voor grote infrastructuurprojecten.

Voor elk infrastructuurproject van groot gewestelijk belang wijst de regering, alvorens enige strategische beslissing te nemen, een team van deskundigen aan dat volledig onafhankelijk is van de opstellers van de studies en van de toekomstige dienstverleners. Dat team krijgt de opdracht de gehanteerde uitgangspunten op tegensprekelijke wijze te onderzoeken, de voornaamste risico's te bepalen, de meest ongunstige scenario's die realistisch gezien mogelijk zijn te

Les conclusions de cette contre-expertise sont transmises au Gouvernement et au Parlement avant toute décision structurante.».

JUSTIFICATION

La commission a montré que de nombreuses études étaient réalisées par des acteurs directement impliqués dans la conception ou la réalisation du projet. Si leur expertise n’est pas remise en cause, les auditions ont révélé l’absence d’un véritable regard indépendant chargé de tester les hypothèses retenues.

Institutionnaliser cette culture de la contradiction permettrait de renforcer la qualité des décisions publiques, d’identifier plus tôt les fragilités d’un projet et de limiter les biais d’optimisme qui peuvent accompagner les grands projets d’infrastructure.

Amendement n° 5

beoordelen en te testen hoe goed de onderzochte alternatieven standhouden.

De conclusies van die tegenexpertise worden aan de regering en aan het parlement bezorgd alvorens enige structurele beslissing wordt genomen.”.

VERANTWOORDING

De commissie heeft aangetoond dat heel wat studies werden uitgevoerd door actoren die rechtstreeks betrokken waren bij het ontwerp of de uitvoering van het project. Hoewel hun expertise niet ter discussie wordt gesteld, hebben de hoorzittingen duidelijk gemaakt dat een echte onafhankelijke blik ontbrak om de gehanteerde uitgangspunten kritisch tegen het licht te houden.

Door tegensprekelijkheid structureel te verankeren kan de kwaliteit van de besluitvorming door de overheid worden versterkt, kunnen de zwakke punten van een project vroeger worden vastgesteld en kan optimistische vooringenomenheid bij grote infrastructuurprojecten worden beperkt.

Amendement nr. 5

Joëlle MAISON (DéFi)

Recommandation 17/1 (nouvelle)

Insérer une nouvelle recommandation 17/1 rédigée comme suit:

«17/1. Mettre en place une certification de maturité des grands projets avant le lancement des travaux.

Avant toute adjudication de travaux, le Gouvernement s’assure que le projet présente un niveau suffisant de maturité au regard de l’état d’avancement des études, de la connaissance des risques techniques et géotechniques, de la sécurisation du financement, de l’identification des principales incertitudes et de l’aboutissement des procédures administratives nécessaires.».

JUSTIFICATION

Plusieurs auditions ont montré que certaines difficultés majeures sont apparues alors que les marchés avaient déjà été attribués et que les travaux étaient engagés. Cette recommandation vise à garantir que les projets ne soient lancés qu’une fois les principales incertitudes levées, afin de limiter les risques de surcoûts, de retards et de modifications successives.

Aanbeveling 17/1(nieuw)

Een ,ieuwe aanbeveling 17/1 invoegen, luidende:

“17/1. Certificeren in welke mate grote projecten op punt staan alvorens de werken op te starten.

Voor elke aanbesteding van werken vergewist de regering zich ervan of het project voldoende op punt staat op basis van de mate waarin de studies zijn gevorderd, de technische en geotechnische risico's gekend zijn, de financiering veiliggesteld is, de grootste onzekerheden zijn bepaald en de nodige administratieve procedures zijn afgerond.”.

VERANTWOORDING

Uit verschillende hoorzittingen is gebleken dat een paar grote problemen opdoken toen de opdrachten reeds gegund waren en de werken al waren opgestart. Deze aanbeveling moet ervoor zorgen dat projecten pas worden opgestart nadat de grootste onzekerheden zijn weggenomen, om zo het risico op meerkosten, vertragingen en opeenvolgende wijzigingen te beperken.

Amendement n° 6**Amendement nr. 6**

Joëlle MAISON (DéFi)

Recommandation 22/1 (nouvelle)

Insérer une nouvelle recommandation 22/1 rédigée comme suit:

«22/1. Organiser un retour d'expérience indépendant à l'issue de chaque grand projet d'infrastructure.

À l'issue de chaque grand projet d'infrastructure d'intérêt régional majeur, un retour d'expérience indépendant est réalisé afin d'identifier les bonnes pratiques, les difficultés rencontrées, les causes des éventuels dépassements de coûts ou de délais ainsi que les enseignements utiles pour les futurs projets.

Ce rapport est transmis au Gouvernement et au Parlement.».

JUSTIFICATION

La commission spéciale Métro 3 constitue un exercice exceptionnel de retour d'expérience. Il serait utile d'institutionnaliser cette démarche afin que les enseignements tirés de chaque grand projet puissent bénéficier aux projets futurs et contribuer à une amélioration continue de la gouvernance publique.

Amendement n° 7*Aanbeveling 22/1 (nieuw)*

Een nieuwe aanbeveling 22/1 invoegen, luidende:

“22/1. Na afloop van elk groot infrastructurenproject een onafhankelijk feedbackmoment organiseren.

Na afloop van elk groot infrastructurenproject van groot gewestelijk belang vindt een onafhankelijk feedbackmoment plaats om de goede praktijken, de problemen die zich hebben voorgedaan, de oorzaken van de eventuele kosten- of termijnoverschrijdingen en nuttige lessen voor toekomstige projecten in kaart te brengen.

Dat verslag wordt bezorgd aan de regering en het parlement.”.

VERANTWOORDING

De bijzondere commissie over het Metro 3-project vormt een uitzonderlijk voorbeeld op het vlak van feedback. Het zou zinvol zijn om een dergelijke aanpak te institutionaliseren, opdat de lessen die uit elk groot project getrokken kunnen worden, ten goede zouden komen aan toekomstige projecten en mee kunnen zorgen voor een voortdurende verbetering van het overheidsbeheer.

Amendement nr. 7

Françoise DE SMEDT (PTB), Oliver RITTWEGGER (PTB) et Francis DAGRIN (PTB)

Recommandation 4/2 (Nouvelle)

Insérer une nouvelle recommandation rédigée comme suit:

«4/2. Organiser une consultation populaire régionale pour tout grand projet d'infrastructure.».

JUSTIFICATION

Les impacts financiers et sociétaux sont trop importants dans un projet d'infrastructure d'ampleur pour ne pas impliquer les bruxellois et bruxelloises.

Aanbeveling 4/2 (nieuw)

Een nieuwe aanbeveling invoegen die luidt als volgt:

“4/2. Een gewestelijke volksraadpleging organiseren voor elk grootschalig infrastructurenproject.”.

VERANTWOORDING

Omvangrijke infrastructurenprojecten hebben aanzienlijke financiële en maatschappelijke gevolgen. De Brusselaars moeten dus een stem in het kapittel hebben.

Amendement n° 8**Amendement nr. 8**

Françoise DE SMEDT (PTB), Oliver RITTWEGER (PTB) et Francis DAGRIN (PTB)

Recommandation 7

Supprimer les mots «tant que l'étude en question n'est pas clôturée».

JUSTIFICATION

Laisser ces termes dans la recommandation revient à nouveau à ouvrir les portes à d'éventuels conflits d'intérêt.

Aanbeveling 7

De woorden “zolang de desbetreffende studie niet is afgerond” schrappen.

VERANTWOORDING

Deze woorden in de aanbeveling kunnen opnieuw de deur openzetten naar belangenconflicten.

Amendement n° 9**Amendement nr. 9**

Françoise DE SMEDT (PTB), Oliver RITTWEGER (PTB) et Francis DAGRIN (PTB)

Recommandation 17

Supprimer dans la parenthèse les mots «Partenariats public privé (PPP), contrats de type DBFM».

JUSTIFICATION

Utiliser des partenariats public privé ne fera qu'aggraver l'état des finances publiques et l'incapacité de la Région à payer la poursuite des travaux. Ces mécanismes sont des gouffres financiers, comme le montre le dernier exemple en date avec le Diabolo.

Aanbeveling 17

De woorden “publiek-private samenwerking (pps), een DBFM-overeenkomst” die tussen haakjes staan, schrappen.

VERANTWOORDING

Publiek-private samenwerkingen zullen de overheidsfinanciën alleen maar verder onder druk zetten en het voor het gewest nog moeilijker maken om de voortzetting van de werken te financieren. Dergelijke constructies zijn financiële putten. Het recentste voorbeeld dat daarvan getuigt, is het Diaboloproject.

Amendement n° 10**Amendement nr. 10**

Françoise DE SMEDT (PTB), Oliver RITTWEGER (PTB) et Francis DAGRIN (PTB)

Recommandation 17/2 (nouvelle)

Insérer une nouvelle recommandation rédigée comme suit:

«17/2. Réévaluer juridiquement la convention avec SM Toots.».

JUSTIFICATION

La Cour des comptes a soulevé les risques financiers importants engendrés par cette transaction et les nombreux avantages imposés par le gouvernement bruxellois, pour la STIB et la Région. Ne pas la réévaluer serait politiquement irresponsable.

Aanbeveling 17/2 (nieuw)

Een nieuwe aanbeveling invoegen, die luidt als volgt:

“17/2. De overeenkomst met de tijdelijke vennootschap Toots juridisch herbeoordelen.”.

VERANTWOORDING

Het Rekenhof heeft gewezen op de grote financiële risico's die deze dading en de vele door de Brusselse regering opgelegde bijakten inhouden voor de MIVB en het gewest. Het zou politiek onverantwoord zijn om de dading niet opnieuw te evalueren.

Amendement n° 11

Amendement nr. 11

Françoise DE SMEDT (PTB), Oliver RITTWEGER (PTB) et Francis DAGRIN (PTB)

Recommandation 23

Aanbeveling 23

Remplacer la recommandation par ce qui suit:

De aanbeveling vervangen als volgt:

«23. Mettre à l’arrêt les travaux d’infrastructure du tunnel du pôle Constitution. Mettre à l’arrêt la démolition du Palais du Midi et lancer une étude de faisabilité pour résoudre le croisement des trams 4 – 10 – 51 et 82 dans la station Lemonnier, avec l’option de remettre en surface les trams 51 et 82.».

“23. De infrastructuurwerken aan de tunnel ter hoogte van het Grondwetplein stilleggen. De afbraak van het Zuidpaleis stilleggen en een haalbaarheidsstudie opstarten om de kruising van de tramlijnen 4, 10, 51 en 82 in het station Lemonnier op te lossen, met de mogelijkheid om de tramlijnen 51 en 82 weer bovengronds te laten rijden.”.

JUSTIFICATION

VERANTWOORDING

Poursuivre le tronçon sud du projet Métro 3 pour y faire rouler des trams et sans aucune garantie d’avoir un projet de métro complet à terme est le pire scénario. La dégradation des déplacements des usagers en termes de temps de parcours et de nombre de correspondances étant manifeste, sans compter les 400 millions de coûts supplémentaires pour la démolition-reconstruction du Palais du Midi.

De werken aan het zuidelijke traject van het Metro 3-project voortzetten om er trams te laten rijden, zonder dat de garantie wordt geboden dat het metroproject op termijn volledig wordt afgerond, is het slechtst denkbare scenario. Het is overduidelijk dat de situatie voor de gebruikers erop achteruitgaat qua reistijd en aantal aansluitingen. Daar komen ook nog eens 400 miljoen extra kosten bovenop voor de afbraak en heropbouw van het Zuidpaleis.